

Asia: VN/25987/2023

Sosiaali- ja terveysministeriön lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi tartuntatautilaiksi ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Kirkkohallitus kiittää mahdollisuudesta jättää lausunto luonnoksesta hallituksen esitykseksi tartuntatautilaiksi ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi. Lakiesityksen keskeisenä tavoitteena on ehkäistä tartuntatauteja, niiden leviämistä, hoitoon liittyviä infektioita ja mikrobilääkeresistenssiä sekä vähentää niistä ihmisille ja yhteiskunnalle aiheutuvia haittoja. Esiteilyn lainsäädännön lähtökohtana on ihmisten hengen ja terveyden suojaaminen. Tätä lähtökohtaa kirkkohallitus pitää hyvänä.

Kirkkohallitus kuitenkin kiinnittää huomiota siihen, että uusi tartuntatautilaki sisältää tämänhetkisestä lainsäädännöstä poikkeavaa sääntelyä sekä yksityisten tilaisuuksien rajoittamiseen liittyen että uskonnonharjoittamiseen liittyvien tilojen kuten kirkkojen käyttöön. Erityisen vakavassa terveydenhuollon häiriötilanteessa myös uskonnonharjoittamiseen tarkoitettujen tilojen käyttöä voitaisiin määräaikaaisesti rajoittaa ja jopa sulkea ne kokonaan. Näin ollen sääntely ulottuisi koskemaan esimerkiksi kirkossa tai yksityisessä tilassa pidettävää muistotilaisuutta tai kastejuhlaa (sivulla 144 käytetään termiä ”kastajaiset”, mikä on virheellinen ilmaus). Kotirauhan piiriin kuuluviin tiloihin sääntely ei ulottuisi.

Kuten hallituksen esityksessä (s. 42) todetaan, covid-19-epidemiolla ja siihen liittyvillä rajoitustoimilla oli merkittäviä vaikutuksia koko väestön hyvinvointiin, mutta erityisesti heihin, jotka olivat jo ennen epidemiaa vaikeassa elämäntilanteessa. Edelleen (s. 43) todetaan, että 70 % pandemian aikaisista toimista heikensi ainakin joidenkin ryhmien ihmisoikeuksia. Erityisen paljon pandemia-aikaiset rajoitukset vaikuttivat lapsiin, nuoriin ja ikäihmisiin. Tämän vuoksi kirkkohallitus pitää tärkeänä uuden tartuntatautilain periaatetta, että perusoikeuksien rajoitusten tulee olla välttämättömiä ja niitä käytetään vain poikkeuksellisissa tilanteissa.

Suomen evankelis-luterilaisen kirkon kirkkolaisissa säädetty (652/2023) velvollisuus on huolehtia kaikissa tilanteissa kirkon perustehtävän toteutumisesta kuten hengellisen elämän hoidosta sekä huolehtia seurakunnan palveluista (KL 3 luku 1 §). Kirkkolaisissa säädetään erikseen (11 luku 3 §) seurakunnan, seurakuntayhtymän, hiippakunnan ja kirkkohallituksen toiminnasta poikkeusoloissa. Seurakunnan tulee varautua henkisen huollon tarjoamiseen kriisitilanteissa, jollainen myös pandemia on. Tuomiokapituli johtaa ja valvoo hiippakunnan seurakuntien ja seurakuntayhtymien varautumista. Kirkkohallitus johtaa kirkon keskushallinnon varautumista.

Kirkkohallitus kiinnittää erityisesti huomiota perustelujen lukuun 11.9., jossa arvioidaan lakiesitystä uskonnon ja omantunnon vapauden näkökulmasta. Luvussa todetaan, että nyt ehdotetun sääntelyn perusteella vakavassa terveydenhuollon häiriötilanteessa kuten pandemiassa olisi mahdollista asettaa rajoituksia myös uskonnonharjoittamiseen käytettäviin tiloihin (ehdotettu tartuntatautilaki 75 §). Niiden käyttö voitaisiin ääritilanteessa jopa väliaikaisesti kieltää (ehdotettu tartuntatautilaki 76 §). Esityksen mukaan tämä ei rajoittaisi uskonnollisten yhdyskuntien jäsenten vapautta harjoittaa ja tunnustaa uskontoaan sekä osallistua jumalanpalveluksiin ja muihin uskonnollisiin menoihin, sillä sääntely koskisi vain tapaa, jolla ne järjestettäisiin. Jumalanpalvelukset voitaisiin esityksen mukaan järjestää verkossa striimattuina, television tai radion välityksellä.

Kirkkohallituksen näkemyksen mukaan tämä perustelu on virheellinen: kristillisen uskon harjoittamisen ytimessä ovat sakramentit kaste ja ehtoollinen, joita ei voi viettää virtuaalisesti. Jumalanpalvelukset, sakramentit kaste ja ehtoollinen sekä kirkolliset toimitukset kuten hautaan siunaaminen ja avioliittoon vihkiminen ovat kirkon hengellisen elämän ydin. Kirkkolain 3 luvun 1 §:n mukaan ne kuuluvat seurakunnan lakisäateisiin tehtäviin. Kirkkojen sulkeminen kokonaan tosiasiallisesti rajoittaisi mahdollisuutta uskonnon harjoittamiseen.

Covid-19-pandemian aikana sekä piispat että kirkkohallitus ohjeistivat seurakuntia useaan kertaan. Ohjeissa seurakuntia kehoitettiin noudattamaan kulloinkin voimassa olleita viranomaisten ohjeita terveysturvallisuudesta, mutta samaan aikaan varmistamaan se, että seurakunnan perustehtävä voi toteutua kirkkolain edellyttämällä tavalla myös poikkeusoloissa. Myös muut uskonnolliset johtajat Suomessa kehottivat lausunnossaan noudattamaan viranomaisten antamia ohjeita lähimmäisten turvaamiseksi.

Kirkkohallitus ei kannata sääntelyn ulottamista uskonnonharjoittamiseen käytettäviin tiloihin kuten kirkkoihin. Kirkon yksi keskeinen tehtävä on henkisen kriisinkestävyden tukeminen. Keskeinen osa henkistä kriisinkestävyyttä on uskonnon harjoittamisen mahdollistaminen ja järjestäminen. Kirkon uskon näkökulmasta sakramenttien tulee olla saatavilla myös äärimmäisissä poikkeusoloissa. Kirkko antaa omat ohjeensa jumalanpalveluksista ja sakraalituloista, mutta yhteistyössä viranomaisten kanssa. Kirkkohallitus toteaa, että se omissa ohjeistuksissaan myös jatkossa vapaaehtoisesti noudattaa terveysturvanomaisten antamia ohjeita. Sen vuoksi kirkkohallituksen näkemyksen mukaan päätösvalta uskonnonharjoittamiseen käytettävän tilan kuten kirkon sulkemisesta kokonaan tulisi säilyttää uskonnollisella yhteisöllä itsellään.

Korva Tuija
Kirkkohallitus